

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	21.10.2019
Received / Makale Geliş	15.08.2019	Published / Yayınlanma	22.10.2019

GENÇLİK GARANTİ PROGRAMI DOĞRULTUSUNDA NE EĞİTİMDE NE İSTİHDAMDA NE DE YETİŞTİRMEDE YER ALAN GENÇLER (NEİY) SORUNUNA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

SUGGESTIONS FOR THE SOLUTION TO THE PROBLEM OF YOUTH (NEIY) IN EDUCATION, EMPLOYMENT AND TRAINING IN LINE WITH THE YOUTH GUARANTEE PROGRAM

Öğr. Gör. Aslı ÖZEN ATABEY

Kahraman Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Maliye Bölümü,
Kahramanmaraş / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-6122-1101

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1469>

Reference: Özen Atabay, A. (2019). Gençlik Garanti Programı Doğrultusunda Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne De Yetiştirmede Yer Alan Gençler (NEIY) Sorununa Çözüm Önerileri. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(43): 3054-3063.

ÖZET

Üretim kapasitesini ve istihdam seviyesini artırmak her ülkenin gelişimde oldukça önemlidir. Emeğin bir kısmının üretim sürecine dahil edilememesi işsizlik sorununu ortaya çıkarmaktadır. Son yıllarda ekonomik sorunların en başında ne istihdamda ne eğitimde ne de yetiştirmede yer alan (NEIY) gençler gelmektedir. Nüfusun büyük çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu ülkemizde bu problemin uzun vadede çok daha ciddi sorunlara sebep olacağına açıktır. Ancak bu konuda yapılmış çalışmaların sayısı oldukça azdır. Çalışmada Türkiye'deki NEIY profili; cinsiyet, yaş, eğitim, aktif -pasiflik durumuna göre incelenmiştir. Ayrıca bu gençleri eğitime ya da istihdamla yönlendirerek NEIY oranını düşürmek için Gençlik Garanti programı doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İstihdam, Eğitim, Yetiştirme, Gençlik Garanti Programı

ABSTRACT

Increasing production capacity and employment level is very important for development of each country. The fact that some of the labor cannot be included in the production committee has raised the problem of unemployment. In recent years, the first and foremost economic problem is derived from young people not in education, employment or training (NEET) rates. It is obvious that this problem will cause more serious troubles in the long run in our country where large majority of the population formed by young generation. However, the number of studies on this subject is quite low. In this study, NEET profile in Turkey; gender, age, education, active-clause are examined according to the criteria. In addition, in order to reduce the rate of NEET by directing these young people to education or employment, suggestions were provided in line with the Youth Guarantee Program.

Key Words: Employment, Education, Training, Youth, Guarantee Program

1. GİRİŞ

Son yıllarda işgücü piyasasının genç bireyler üzerindeki negatif etkilerinin artmasıyla birlikte ülkelerin çoğu genç işsizlik problemini çözmeye yönelik politika arayışlarına girmiş ve çeşitli uygulamalar ortaya koymuşlardır. Gençlerin istihdamda yer almamasının ekonomik, sosyal ve toplumsal birçok sorunun kaynağı olduğu bilinmektedir. Ancak en az işsiz gençler kadar önemli ve boyutları tüm dünyada giderek artan başka bir sorun ise eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerdir.

Toplumsal ve ekonomik gelişmenin anahtarı olarak görülen gençler arasında eğitimde ve istihdamda yer almayanların oluşturduğu grup, ülkeler için büyük bir kayıptır. Ne eğitimde ne de istihdamda ne de

yetiştirmede yer alan gençler (NEİY) olarak ifade edilen bu grup, bazı ülkelerde 15-29 yaş aralığını bazılarında ise 15-24 yaş aralığını kapsamaktadır. Çalışmamızda 15-24 yaş aralığındaki NEİY gençleri üzerinde durulmuş olup Türkiye'deki NEİY oranı Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) göre 2018 yılında yüzde 24,5'tir. Bu derece büyük boyutlarda olmasına rağmen ülkemizde bu soruna değinen yeterli çalışma bulunmamaktadır. Ayrıca 10. Kalkınma Plan'ında söz konusu gençlerin sayısının azaltılması, Türkiye 2023 hedefleri arasında da daha genel olarak işsizlik oranının yüzde 5'e indirilmesi ve istihdam oranının yüzde 55'e yükseltilmesi dışında NEİY grubundaki genç sayısının azaltılmasına ilişkin belirlenmiş bir hedef ve bu doğrultuda oluşturulmuş herhangi bir kamu politikası bulunamamıştır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik, AB Komisyonunca hazırlanmış Gençlik Garanti Programı doğrultusunda genç nüfusun eğitime ya da istihdama yönlendirilmesi etkili ve uzun dönemli bir katkı sağlayabilecektir.

2. NE EĞİTİMDE NE İSTİHDAMDA NE DE YERLEŞTİRMEDE OLAN GENÇLER (NEİY)

Faal nüfus içinde olduğu halde istihdamda yer almayan ve iş bulamayanlara işsiz denir (Çelik, 2016: 188). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ölçütlerine göre ise; hem ücretli hem de kendi hesabına işi olmayan ya da halen ücretli veya kendi adına çalışmaya hazır olan veya faal olarak iş arayan herkes işsizdir (www.ilo.org).

Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) göre de; referans dönemi içinde çalışmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan ve ayrıca üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler arasında 15 ve daha yukarı yaştaki fertler işsiz olarak değerlendirilir (www.tuik.gov.tr).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) işsizleri, kendi hesabına ya da ücretli olarak herhangi bir yerde çalışmayan ve kendi hesabına ya da ücretli olarak hâlihazırda çalışmaya hazır, aktif olarak iş arayanlar olarak tanımlamıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) gibi kuruluşlar; işsizler arasında yer alan genellikle 15-24 yaş grubunu kapsayan kesimi ise genç işsiz olarak değerlendirmektedir (Taş ve Bilen 2014). Daha geniş bir ifadeyle genç işsiz; çalışma gücü ve iradesinde olan, cari ücret üzerinden aradığı halde iş bulamamış ve bu iş bulamama durumu kendi isteği dışında meydana gelmiş olan 15-24 yaş arasında bulunan kişiye denmektedir (Ürüt Kelleci ve Türk, 2016: 13).

Ne eğitimde ne istihdamda ne de yerleştirmede olan gençler (NEİY) terimi ise, genç işsiz terimi ile karıştırılmamalıdır. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye için de büyük bir sorun olan bu gençler ile ilgili çözüm yolları bulabilmek adına sorunun kapsamlı bir şekilde tanınmasının yapılması isabetli olacaktır.

Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer alan gençlerin (NEİY) en büyük özelliği çok heterojen bir yapıya sahip olmalarıdır. Bu anlamda NEİY gençlerini iki alt gruba ayırabiliriz. İlk alt grup işsizlerden oluşur. Bu grupta, belirli bir dönem boyunca iş arayan, çalışmaya hazır fakat iş bulamayanlar yer almaktadır. İkinci alt grup ise çeşitli nedenler yüzünden pasif olan gençlerden oluşur. Bu grup; çalışmayan ancak iş de aramayan, eğitime devam etme isteği de olmayan, iş bulma umudunu kaybetmiş, cesareti ve umudu kırılmış gençler, çocuk, yaşlı, engelli vb, gibi aile üyelerine bakma sorumluluğu ya da ev işlerini yapma yükümlülüğü yüzünden iş aramayan gençler, kendisi hasta ve/veya engelli olan gençler, kendini gerçekleştirme amacı ile seyahat etmek ve/veya sanatsal aktivitelerle meşgul olanlar ve bununla birlikte gönüllü olarak ne eğitimde ne de istihdamda yer alan gençlerden oluşur (ETF, 2015: 10-11).

2.1. Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne De Yerleştirmede Olan Gençler (NEİY) Sorunun Nedenleri ve Boyutları

Ülkelerin kalkınma hamlelerinde, dinamik, yenilikçi ve yaratıcı özelliklerinden dolayı gençler önemli bir rol oynamaktadır. Ancak gençlerdeki bu potansiyelin ülke yararına kullanılabilmesi için eğitim alması ya da istihdamda yer alması gerekmektedir. Aksi takdirde eğitimde ya da istihdamda yer almayan bu kesim; ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunların kaynağı haline gelecektir.

Genç nüfus açısından avantajlı bir ülke olmasına rağmen tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de 15-24 yaş grubundaki gençler, işgücü piyasasında dezavantajlı olarak görülmektedir. Gençlerin işgücü piyasasındaki bu konumlarının nedeni; ekonomideki konjonktürel dalgalanmalar, yaşanan ekonomik krizler, iş arayanlarla işverenler arasındaki bilgi akışının yetersiz olması, eğitim sisteminin işverenlerin ihtiyaçlarına cevap veremiyor olması, gençlerin çalışma karşısındaki tutumları, tecrübe eksikliği, yaş, cinsiyet ve etnik köken gibi birçok nedenden ötürü gençlerin işverenler tarafından yeterince talep edilememesidir (Taş ve Bilen, 2014: 55-56).

Gençlerin eğitim, öğrenim ya da iş hayatına girmelerini önleyen nedenlere ilave olarak; düşük sosyo-ekonomik statü, yetersiz eğitim düzeyi, hastalık ve/veya engellilik, ev işleri yapma ya da aile bireylerine hastalık ve/veya engellilik durumu yüzünden bakma sorumluluğu, gönüllü olarak çalışmama ve/veya eğitim almama isteği, iş aradığı halde bulamadığı için iş bulma ümidini kaybetme gibi nedenler sayılabilir (Yıldız, 2016: 28).

TÜİK tarafından “İstatistiklerle Gençlik 2018” raporuna göre; 2018 yılında Türkiye’deki 82 milyon 3 bin 882 olan toplam nüfusun yüzde 15,8’ine denk gelen 15-24 yaş grubundaki genç nüfus, 12 milyon 971 bin 396’dır. Ancak bu gençlerin yüzde 24,5’i ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer almaktadır (www.tuik.gov.tr).

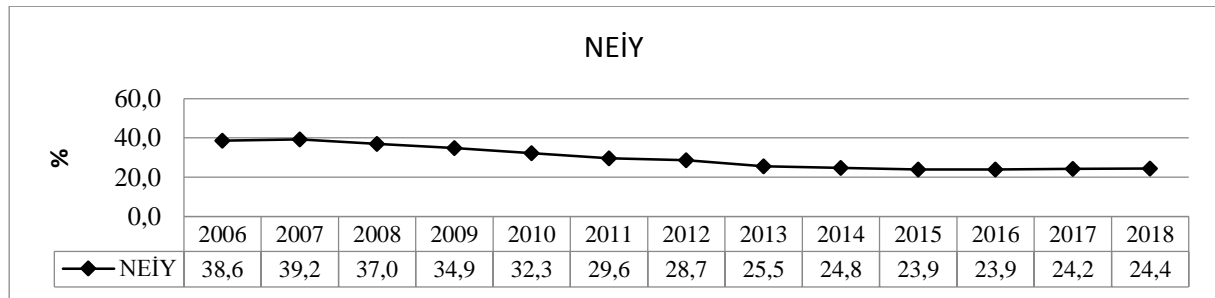
TÜİK’in resmi sitesinde ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer alan gençlerle ilgili ayrıntılı veriler yer almadığı için çalışmanın ilerleyen bölümlerinde Avrupa İstatistik Ofisi’nin (*Eurostat*) resmi internet sayfasındaki veriler kullanılmıştır.

Tablo.1 Türkiye’deki Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne De Yerleştirmede Olan Gençlerin (NEİY) Sayısı (bin)

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
4,499	4,542	4,252	4,023	3,729	3,410	3,324	2,951	2,907	2,820	2,840	2,871	2,874

Kaynak: Eurostat veri tabanından araştırmacılar tarafından derlenmiştir.
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

Tablo 1, Eurostat veri tabanından derlenmiş Türkiye’deki 2006-2018 yılları arasındaki ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer alan gençlerin (NEİY) sayılarını göstermektedir. 2006 yılında 4,499 milyon genç NEİY grubunda iken bu sayı 2007 yılında yaklaşık %1’lik bir artış ile 4,542 milyona yükselmiştir. 2007 yılından sonra 2015 yılına kadar söz konusu alandaki sayının sürekli azaldığı görülmekte olup 2016, 2017 ve 2018 yıllarında ise NEİY oranının tekrar yükselişe geçtiği gözlenmektedir.

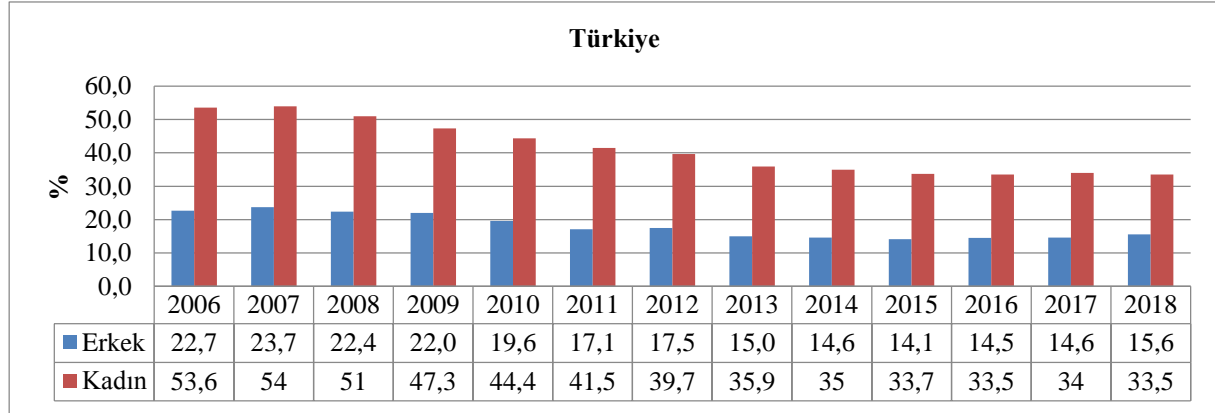
Şekil 1. Türkiye’deki Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne De Yerleştirmede Olan Gençlerin (NEİY) Oranı (Yüzde)

Kaynak: Eurostat veri tabanından araştırmacılar tarafından derlenmiştir.
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

Şekil 1 ise, 15-24 yaş aralığındaki NEİY grubundaki gençlerin yine aynı yaş grubundaki nüfusa oranını göstermektedir. 2006 yılında yüzde 38,6 olan oran 2007 yılında yüzde 39,2’ye kadar yükselmiş ancak takip eden yıllarda yüzde 23,9’a kadar düşmüştür.

Şekil 1, genel olarak 2006-2018 yılları arasındaki NEİY oranlarının yüksek seviyelerde olduğu, gençlerin ekonomik büyümeden yeterince pay alamadıkları, Türkiye’nin sahip olduğu genç nüfus avantajını iyi değerlendiremediği gerçeğini gözler önüne sermektedir. Nitekim 2018 yılındaki NEİY oranına (yüzde 24,4) göre her dört gençten biri ne istihdam edilmekte ne de eğitim öğrenim görmektedir.

Bu durum genç nüfusun istihdamı ve/veya eğitimi için yeni politikaların oluşturulması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Türkiye'deki 15-24 yaş aralığındaki NEİY oranı 2006'de % 38,6 olarak açıklanmıştır. Bu oran cinsiyet farklılığına göre ayrıştırılıp değerlendirildiğinde ise kadınların ağırlığının erkeklere göre daha fazla olduğu görülür.

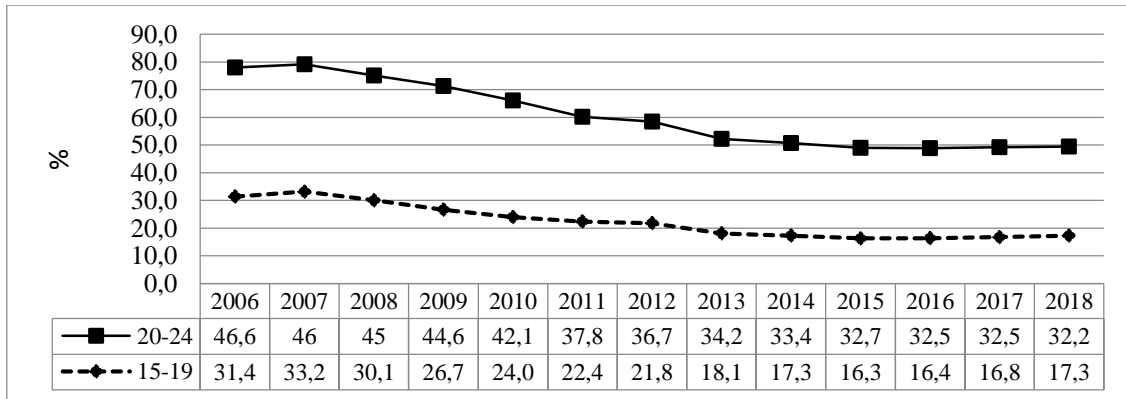
Şekil 2. Cinsiyete Göre Türkiye'deki Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne De Yerleştirmede Olan Gençlerin (NEİY) Oranı

Kaynak: Eurostat veri tabanından araştırmacılar tarafından derlenmiştir.

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Şekil 2, cinsiyete göre Türkiye'deki ne eğitimde ne istihdamda ne de yerleştirmede olan gençlerin (NEİY) oranını yüzde olarak göstermektedir. Buna göre 2006 yılında kadınlarda bu oran yüzde 53,6 iken erkeklerde % 22,7'dir. Bu oranlar 2007 yılında bir miktar yükselmişse de takip eden yıllarda genel anlamda azalmış ancak NEİY grubundaki kadınların ağırlığı devam etmiştir. Söz konusu bu durum genç olduğu için zaten işgücü piyasasında dezavantajlı grup olarak değerlendirilen kadınların, ayrıca cinsiyetlerinden dolayı bu dezavantajlarının daha da artmış olduğunun da kanıtı olarak gösterilebilmektedir.

NEİY grubundaki erkeklerin çoğu iş bulamayan gençlerden, kadınların çoğunluğu ise çeşitli nedenler yüzünden iş aramayan pasif gençlerden oluşur (Taş, Küçükoğlu ve Demirdöğmez, 2018: 286). NEİY grubundaki istihdamda katılması belki de en güç olan pasif genç kadınların iş aramalarını ve eğitim almalarını engelleyen nedenlerin araştırılması ve bu nedenlere yönelik çözüm yolları geliştirilmesi hem ekonomik büyümeye katkı sağlayacak, hem de toplumsal anlamda kadınların eğitim ve/veya iş hayatına girmelerinin olumlu yansımaları olacaktır.

Şekil 3. Türkiye'deki Yaş Grubuna Göre Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne De Yerleştirmede Olan Gençlerin (NEİY) Oranı

Kaynak: Eurostat veri tabanından araştırmacılar tarafından derlenmiştir.

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Şekil 3'deki veriler ışığında Türkiye'de ne eğitimde ne istihdamda ne de yerleştirmede olan gençlerin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında; 20-24 yaş grubundaki gençlerin 15-19 yaş grubuna göre oldukça yüksek oranlarda olduğu görülmektedir. 2006 yılında NEİY grubundaki 15-19 yaş grubu gençlerin oranı yüzde 31,4 iken 20-24 yaş grubundakilerin yüzde 46,6'dır. Söz konusu yılda 20-24 yaş

grubundaki gençlerin oranı, 15-19 yaş grubundakilerden yaklaşık % 48 daha fazladır. 2018 yılında ise NEİY grubundaki 15-19 yaş grubundaki gençlerin oranı % 17,3 iken 20-24 yaş grubundakilerin oranı diğer yaş grubundan neredeyse iki kat fazla yüzde 32,2 olarak gerçekleşmiştir. 2006 -2018 yılları arasında her iki yaş grubundaki NEİY oranı bir kaç yıl dışında genel anlamda düşmüşse de 20-24 yaş grubundaki gençlerin oranı diğer yaş grubuna oranla yüksek oranlarda seyretmeye devam etmiştir.

NEİY grubunda 20-24 yaş aralığındaki gençlerin oranının 15-19 yaş grubuna kıyasla daha fazla olması, büyük ölçüde 2012 yılında zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması dolayısıyla 15-19 yaş aralığındaki gençlerin eğitime devam etme zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. Ancak “4+4+4 sistemi” olarak bilinen 12 yıllık zorunlu eğitiminin son dört yılının açık lise olarak devam edilebilmesi kayıtlı olan ancak sınav dışında okulla bir ilişkisi olmayan bir kesimin doğmasına yol açmıştır. Bu kesimin kısa vadede göstergeleri olumlu etkileyeceği, ancak orta ve uzun vadede ekonomik ve sosyal yaşamlarındaki durumlarında bir belirsizlik meydana getirebileceği tartışma konusu olmaktadır. NEİY oranlarının düşmesinde de etkili olan sistemin, eğitim kalitesi açısından yeterli olup olmadığı eleştirilere açık bir konudur (Dama, 2017: 18).

TÜİK'in yayınladığı “İstatistiklerle Çocuk, 2018” bültenine göre Türkiye’de toplam nüfusun % 28’i 0-17 yaş grubundaki çocuk nüfustan oluşmaktadır (www.tuik.gov.tr). NEİY grubunu oluşturan 15- 24 yaş grubuna katılan ve/veya katılma olasılığı bulunan 0-17 yaş grubunun yüksek oranı; bu yaş grubunun eğitime, öğrenime veya istihdama dahil edilmesi için gerekli politikaların ortaya konması zaruriyetinin kanıtıdır.

NEİY grubunun istihdama kazandırılmasında eğitim düzeyi önemli bir rol oynamaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması 2011 (ISCED 2011) eğitim düzeylerine göre NEİY oranları kadın, erkek ve toplam olarak Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre; okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaokulu kapsayan 0-2 eğitim düzeyinde kadınlarda NEİY oranı 2006 yılında yüzde 57,3 iken erkeklerde yüzde 19,9 toplamda ise yüzde 40,1’dir. Aynı yıl lise, lise sonrası yükseköğretim olmayan eğitimi kapsayan 3-4 eğitim düzeyinde kadınlardaki NEİY oranı yüzde 46,6 erkeklerde yüzde 26,7 ve toplamda yüzde 35,7’dir. Son olarak kısa süreli yükseköğretim, lisans, yüksek lisans ve doktora kapsayan 5-8 eğitim düzeyinde ise 2006 yılında kadınlardaki NEİY oranı yüzde 38,8 iken erkeklerde yüzde 31,8 toplamda ise yüzde 35,6’dır. 2006 yılında olduğu gibi 2006-2018 zaman aralığındaki tüm yıllarda kadınlarda ve özellikle de 0-2 eğitim düzeylerinde görülen yüksek NEİY oranları dikkat çekicidir. Buradan, kadınların okuldan erken ayrılmaları sonucu eğitim düzeylerinin düşük olmasının onları potansiyel NEİY kitlesi haline getirdiği sonucu çıkarılabilir.

Tablo.2 Türkiye’deki Eğitim Düzeylerine Göre Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne De Yerleştirmede Olan Gençlerin (NEİY) Oranı

Eğitim Düzeyi	0-2 Eğitim Düzeyi			3-4 Eğitim Düzeyi			5-8 Eğitim Düzeyi		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
2006	57,3	19,9	40,1	46,6	26,7	35,7	38,8	31,8	35,6
2007	58,4	20,5	41,0	46,2	27,8	36,1	38,7	33,7	36,3
2008	55,4	20,7	39,5	41,9	24,6	32,3	38,8	27,6	33,6
2009	51,4	21,0	37,0	37,9	23,0	29,9	37,7	30,3	34,4
2010	47,5	18,1	33,4	37,3	21,0	28,7	38,2	30,7	34,9
2011	44,2	16,1	30,7	34,7	18,0	26,0	38,2	24,2	31,8
2012	42,8	16,9	30,1	32,5	17,9	24,9	35,8	22,8	29,8
2013	38,7	14,7	26,8	28,7	14,1	21,2	35,2	21,5	29,1
2014	37,8	14,1	25,9	28,0	14,0	20,8	32,7	21,7	27,6
2015	35,5	13,6	24,4	27,4	13,6	20,3	36,8	20,7	30,0
2016	35,0	13,3	23,9	28,2	14,9	21,4	37,0	22,5	30,9
2017	34,3	12,9	23,3	30,4	15,3	22,5	40,7	25,1	34,3
2018	33,9	13,5	23,4	31,3	16,9	23,8	36,4	26,5	32,2

Kaynak: Eurostat veri tabanından araştırmacılar tarafından derlenmiştir.

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Tablo 2’den görüldüğü üzere kadınlarda en yüksek NEİY oranları 0-2 eğitim düzeyinde görülmekte iken erkeklerde en yüksek oranlar 5-8 eğitim düzeyinde görülmektedir. Genel olarak tüm eğitim

düzeylerindeki NEİY oranı azalmış olup özellikle 12 yıllık eğitimin zorunlu hale getirildiği 2012 yılından sonra 0-2 eğitim düzeyindeki NEİY oranındaki düşüş dikkate değerdir. Bu durum 15-24 yaş arasındaki gençlerde temel eğitim düzeyinin arttığına işaret etmektedir. Ancak hala yüksek oranlarda seyreden NEİY oranları; eğitim, öğretime katılımın ve kalitenin artırılması, iş dünyasının ihtiyaçlarına uyumlu bir eğitim sisteminin uygulamaya konulması gerçeğine vurgu yapmaktadır.

Tablo 3. Türkiye'nin İşgücü Piyasasındaki Mevcut Durumlarına Göre Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne De Yerleştirmede Olan Gençlerin (NEİY) Oranı

Mevcut Durum	İşsizler			Pasif Gençler			
	Cinsiyet	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
2006		53,6	22,7	38,6	50,2	15,6	33,4
2007		54,0	23,7	39,2	50,5	15,9	33,7
2008		51,0	22,4	37,0	47,2	14,4	31,2
2009		47,3	22,0	34,9	43,0	12,4	28,1
2010		44,4	19,6	32,3	40,5	11,8	26,5
2011		41,5	17,1	29,6	38,1	10,7	24,7
2012		39,7	17,5	28,7	36,5	11,8	24,3
2013		35,9	15,0	25,5	32,4	9,5	21,0
2014		35,0	14,6	24,8	31,4	8,2	19,8
2015		33,7	14,1	23,9	29,4	8,1	18,7
2016		33,5	14,5	23,9	29,0	8,4	18,6
2017		34,0	14,6	24,2	28,9	8,3	18,5
2018		33,5	15,6	24,4	28,2	8,9	18,4

Kaynak: Eurostat veri tabanından araştırmacılar tarafından derlenmiştir.

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

NEİY grubunu çalışmanın ilk kısımlarında işsizler ve pasif gençler olmak üzere iki alt gruba ayırarak tanımlamaya çalışmıştık. Tablo 3'te NEİY grubundaki bu iki alt kesimin işgücü piyasasındaki durumu oransal olarak gösterilmektedir. Tabloya göre 15-24 yaş grubundaki kadınlar aynı yaş grubundaki erkeklere göre daha zor iş bulmaktadırlar. Bu durum genç olduğu için işgücü piyasasında zorluk yaşayan kadınlara karşı her ne kadar pozitif ayrımcılık eğilimleri artsa da hala cinsiyetleri yüzünden dezavantajlı duruma düştüklerinin bir göstergesi sayılabilmektedir.

NEİY grubunun alt grubu olan işsizlerin oranına bakıldığında; kadınlarda 2007 ve 2017 yıllarında, erkeklerde ise 2007, 2012, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında artış olduğu gözlenmektedir. Çeşitli nedenlerle istihdam, eğitim ya da yerleştirmede yer almayan NEİY grubundaki pasif gençlerin toplam oranının 2007 yılı dışında, tabloda belirtilen zaman aralığında sürekli azaldığı görülmektedir. Her ne kadar toplamda bu oranda azalış olsa da kadınların pasif gençler içerisindeki payının oldukça yüksek olması genç kadınlar için işsizlik sorununun yanında işgücüne katılım sorunu da yaşadıklarının işaretidir (Yıldız, 2016: 103). Bu durumda aile içi sorumluluklar ve toplumsal baskı gibi nedenlerle eğitim almadığı gibi herhangi bir işte çalışmayan bu genç kadınları tekrar aktif hale getirecek politikaların oluşturulması isabetli olacaktır.

2.2. Gençlik Garanti Programı

Ne eğitimde ne istihdamda ne de yerleştirmede yer alan gençler AB ülkelerinde en sorunlu gruplardan biri olarak değerlendirilir. Çünkü yaşlı nüfusun arttığı bu ülkelerde mevcut genç nüfusun gitgide azalmasının ekonomik sakıncaları ortaya çıkmaktadır. Azalan genç nüfusun yanı sıra mevcut gençlerin eğitim ve istihdamda yer almaması ise ekonomik olduğu kadar sosyal ve toplumsal sorunların da kaynağı olmaktadır.

Avrupa ülkelerinin birlikte hareket ederek krizlerden daha güçlü çıkma isteği ile 2010 yılında oluşturulmuş Avrupa 2020 Stratejisi'ne göre belirlenen beş temel hedef arasında; 20-64 yaş arası nüfusun istihdam oranı % 75'e çıkarılması, okuldan erken ayrılma oranı % 10'un altına düşürülmesi ve gençlerin en az % 40'ının üniversite mezunu olması yer almaktadır (Yıldız, 2016: 42).

Avrupa Komisyonu son derece önemli bulduğu istihdam, özellikle de genç nüfusun istihdamı ve eğitimi konusunda, Avrupa 2020 stratejisinin öncü girişimi "Hareket Halindeki Gençlik" (Youth on the Move) ve 2012-2013 Gençliğe Yönelik Fırsatlar Girişimi (Youth Opportunities Initiative) ile çözüm bulmaya

çalışmıştır. Bu girişimler ile gençlerin tümünün mevcut potansiyelini açığa çıkarmak hedeflenmektedir. Ayrıca söz konusu girişimler birliğe üye devletlerdeki otoriteleri, iş dünyasını ve sosyal ortakları birlikte hareket etmeye ve AB'yi gençlerin karşılaştığı zorlukları ele almaya davet etmektedir. Gençlerin emek piyasası ile bağlantı kurmasını sağlamayı amaç edinen bu girişimlerin önem verdiği bir diğer konu, gençlerin eğitim ve öğretim hayatına geri dönmesi, işgücü ve öğrenci hareketliliğinin sağlanmasıdır (Eurofound, 2012: 1).

Avrupa Komisyonu Hareket Halindeki Gençlik Girişimi kapsamında 2010 yılında işsizlik riski en yüksek gruplardan olan gençlere istihdam alanı yaratılması, genç girişimcilerin teşvik edilmesi, pasif gençlerin aktif hale getirilerek eğitime ya da istihdama dahil edilmesini sağlayacak politikalar üretilmesi için, AB üyesi ülkelerdeki ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer alan gençlere yönelik oluşturulmuş Gençlik Garanti Programının (Youth Guarantee Program) uygulamaya konulmasını ve yaygınlaştırılmasını tavsiye etmiştir. Tavsiye niteliğinde ortaya çıkan plan, NEİY sorununun giderek büyümesi nedeniyle Gençlik Garanti Programının AB genelinde yaygınlaşmasına ve Komisyon tarafından izlenen bir program haline gelmesine yol açmıştır. Program, NEİY grubunun izlenerek kayıt altına alınması, eğitime ya da istihdama yönlendirilmesi, ayrıca daha iyi şartlarda istihdam edilmelerini sağlayacak politikalar tasarlama hususunda kamu istihdam kurumlarına sorumluluk vermektedir (Yıldız, 2016: 46).

Gençlik Garanti Programı; AB üyesi ülkelerdeki 25 yaş altı gençlere; okuldan ayrıldıktan veya işsiz kaldıktan sonraki dört ay içinde kaliteli bir istihdam teklifi sunulmasını, stajyerlik, çıraklık veya sürekli eğitim fırsatları yaratılmasını sağlamayı amaçlayan bir programdır. Programın altı temel prensibi bulunmaktadır. Bunlar (Avrupa Komisyonu 2012: 2-3):

- NEİY grubu farklı sosyal ortamlarla karşı karşıya olan gençlerden oluşan heterojen bir yapıya sahiptir. Bu nedenle program oluşturulurken NEİY grubunda olan veya olma riski taşıyan gençlerin ihtiyaçlarına odaklanılmalıdır. Ayrıca bu gençlerin hangi nedenle eğitimde ya da istihdamda olmadığı tespit edilerek söz konusu nedenlerin üstesinden gelmeye çalışılmalıdır.
- Gençlik Garanti Programı hazırlanırken karşılıklı sorumluluk ilkesi dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede program kapsamında bir teklif almayı ya da sosyal yardımların ödenmesini, iş bulma servislerine veya bir aktivasyon programına kaydolmak şartına bağlamak uygun olabilir. Bu bağlamda kayıt yaptırmanın yararlılığına dair farkındalık oluşturmak faydalı olacaktır. Ayrıca hazırlanacak aktivasyondan vazgeçildiğinde ya da faydası kalmadığında; bu gençlerin yalnız bırakılmadığından, onlara ulaşacak hizmetlerin olduğu ve devam edeceğinden, daha ileri bir eğitim, mesleki eğitim ve işgücü piyasası entegrasyon önlemlerine (staj, çıraklık vb.) nasıl geri döndürüleceği hususunda gerekli mekanizmaların oluşturulduğundan emin olunmalıdır.
- Program oluşturulurken pasiflik döngüsü potansiyeli hususu üzerine eğilinmelidir. Programı erken terk edenler veya bir garanti teklifinden faydalanmış ancak başka bir garanti teklifine katılmaktan vazgeçmiş olanların, programa geri döndürülmesi gerekmektedir. Genç insanların pasiflik döngüsünü kırması ya da bu döngüden kaçınması için garanti programı çeşitli eylem planları ve/veya mekanizmalar içermelidir.
- Gençlik Garanti Programı, gençler için bir iş bulma kurumu gibi çalıştığında onlara teklif sunan harici bir kuruluşa güvenmeleri, bel bağlamaları durumunda ahlaki tehlike olasılığı taşıyabilir. Böyle durumlarda örneğin; sürecin başlangıcında gençlerin boş kadrolar veya çalışma alanları bulmasına yardımcı olarak ve başvurularını destekleyerek başarılı olma olasılıklarını arttıracak etkin ve kişiselleştirilmiş rehberlik hizmeti sunulması gibi yollardan sakınılabılır.
- Programın hangi düzeyde uygulanıp yönetileceğine dair karar verilmelidir. Ulusal bir koordinasyon mekanizması oluşturulması önemli olup sorumluluklar bölgesel ve hatta yerel düzeyde dağıtılabilir. Bu dağılım, aynı ülkedeki kırsal veya uzak bölgelerdeki gençlere ulaşmayı mümkün kılarak bölgeler arası eşitsizliklerin giderilmesine yardımcı olabilecektir.
- İşsizliğin yaratacağı etkilerden kaçınmak için Gençlik Garanti Programının zamanlamaya ilişkin kurallar içermesi önerilir. Program kapsamında AB'ye üye devletlerin işsiz durumuna düştükten veya eğitimden ayrıldıktan sonraki dört ay içinde tüm gençlere Gençlik Garantisi teklif etmelerini önerilir. Programa göre genç işsizler müdahale için öncelikli bir gruptur.

Avrupa Konseyi, Gençlik Garanti Planı ile ilgili olarak birlik üyesi ülkelere çeşitli tavsiyelerde bulunmuştur. Bu tavsiyelerden en önemlileri aşağıda belirtilmiştir (European Council, 2013: 3-5):

- Öncelikle ilgili kamu otoritesi belirlenerek, programı yerel ve bölgesel düzeylerde oluşturmak ve yönetmek gerekir.
- İş bulma büroları, kariyer merkezleri, özel sektör kuruluşları, sivil toplum örgütleri gibi ortaklıkları koordine etmenin yanısıra, kariyer desteği sağlayan merkezler, eğitim ve öğretim kurumları ile gençlik destek merkezleri arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi ve tüm ilgili bilgi kanallarını kullanarak gençlerin mevcut hizmetler ve destekler hakkındaki bilgilere doğru ve hızlı bir şekilde erişmelerinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca gençler için istihdamı, çıraklığı ve staj fırsatlarını artırmak amacıyla işverenlerle ilgili işgücü piyasası aktörleri arasındaki ortaklıklar da güçlendirilmelidir.
- Çok sayıda engelle (sosyal dışlanma, yoksulluk veya ayrımcılık gibi) karşı karşıya kalan farklı geçmişlere (özellikle yoksulluk, sakatlık, düşük eğitim düzeyi veya etnik azınlık / göçmen geçmişi) sahip dezavantajlı NEİY'lerin, istihdam hizmetleri ile tespit edilip kayıt altına alınması gerekir. Beraberinde bu gençlere yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme kampanyaları hazırlanarak etkili sosyal yardım stratejileri geliştirilmelidir.
- Diğer ortaklarla birlikte karşılıklı sorumluluk ilkesi doğrultusunda gençlerin eğitim, öğretim ve istihdama yönlendirilmesi için kişiselleştirilmiş rehberlik ve bireysel eylem planlarının hazırlanması sağlanmalıdır.
- Okuldan erken ayrılanlara ve düşük vasıflı gençlere, eğitim, öğrenim ya da kendi özel ihtiyaçlarına cevap veren ve kaçırdıkları nitelikleri almalarını sağlayan ikinci şans eğitim programlarına tekrar girme yolları sunulmalıdır. Gençler için girişimcilik ve serbest meslek eğitimi konusunda sürekli rehberlik sağlanmalıdır.
- İşverenleri çıraklık, staj ya da işe yerleştirme gibi gençler için yeni iş olanakları yaratmaya teşvik etmek için, yürürlükteki devlet yardım kurallarına uygun olarak iyi tasarlanmış ücret ve işe alım sübvansiyonları kullanılmalıdır.
- Üye ülkeleri, deneyimlerini ve iyi uygulamaları paylaşmaya teşvik etmek için Avrupa İstihdam Stratejisi karşılıklı öğrenme programının kullanılması sağlanmalıdır.
- Avrupa Kamu İstihdam Servisleri Ağı yıllık çalışma programının bir parçası olarak, Gençlik Garanti programlarının tasarımı, uygulanması ve sonuçları ile ilgili gelişmeleri düzenli olarak izlemeye ve raporlamaya devam edilmeli ve İstihdam Komitesinin bu konuda bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- Avrupa Gençlik Portalı'nı kullanarak ve özellikle de bilgilendirme kampanyaları ile bağlantı kurarak, üye devletlerde Gençlik Garantisinin kurulmasına ilişkin bilinçlendirme faaliyetlerini desteklenmelidir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'nin 2023 hedefleri arasında işsizlik oranının yüzde 5'e indirilmesi, istihdam oranının yüzde 55'e yükseltilmesi ve tarım dışı sektörler için kayıt dışı istihdam oranının ise yüzde 15'in altına indirilmesi yer almaktadır. Bu hedeflerin çözümüne yönelik, genç nüfusun eğitime ya da istihdama yönlendirilmesi etkili ve uzun dönemli bir katkı sağlayabilecektir.

Türkiye'de 15-24 yaş aralığındaki genç nüfusun önemli bir kısmının istihdamda olmadığı gibi eğitimde ya da herhangi bir yetiştirme programında yer almadığı görülmektedir. Ülkenin 2023 istihdam hedeflerinde açıkça belirtilmeyen NEİY grubuna yönelik spesifik politika önlemleri alınmasının aciliyeti çalışmadaki verilerle açıkça ortaya konmuştur.

Avrupa ülkeleri söz konusu gruptaki gençlerin istihdamda, eğitimde veya yetiştirmede yer almamasını ciddi bir problem olarak değerlendirip konuyla ilgili çalışmalara başlamış ve tavsiye niteliğinde Gençlik Garanti Programı hazırlamıştır.

Gençlik Garanti Programı Türkiye'deki mevcut dinamiklerine göre uyarlanabilir, bu uyarlamayla ne istihdamda ne eğitimde ne de yetiştirme de yer alan gençlere (NEİY) ulaşılması sağlanıp, bunların

istihdam alanlarına ya da eğitime yönlendirilmesi gerçekleştirilebilir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle NEİY gençlerine ulaşılması ve bu gençlerin ihtiyaçlarına kısa sürede çözüm bulunması için sorumlu bir kamu kuruluşu belirlenmelidir. Bunun yanında iş bulma büroları, kariyer merkezleri, özel sektör kuruluşları, sivil toplum örgütleri, gençlik merkezleri vs. ile ortaklıklar inşa edilerek bölgesel ve hatta yerel düzeyde bir ağ oluşturulmalıdır.

Heterojen bir yapı sergileyen NEİY gençlerinin genç nüfusa oranı, cinsiyet ve eğitim düzeylerine göre ayrımı, bölgelerarası dağılımı, aktif pasiflik durumu ve pasif olma nedenleri gibi ayrıntılı veriler toplanarak bir veri tabanı oluşturulmalı ve bilgilerin sürekli güncellenmesi sağlanmalıdır. Bu sayede güncel ve sağlıklı verilerle en uygun politikalar tespit edilip uygulamaya konulabilir.

NEİY grubunda olan veya olma riski taşıyan gençlerin ihtiyaçlarının ne olduğu, hangi nedenle eğitimde ya da istihdamda olmadığı tespit edilerek bu nedenlerin veya sorunların çözümüne odaklanılmalıdır. Bu doğrultuda gençlere en kısa sürede ulaşıp kayıt altına alınması sağlanmalı ve kayda alınmanın gençlere kendilerine avantaj sağlayacağı hususunda farkındalık yaratılmalıdır.

Gençlerin mevcut hizmetler ve destekler hakkındaki bilgilere doğru ve hızlı bir şekilde erişmeleri sağlanmalıdır. Beraberinde bu gençlere yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme kampanyaları, girişimcilik ve serbest meslek eğitimleri, bireysel rehberlik hizmetleri ve eylem planları hazırlanmalıdır.

Okulu terk edenlere ikinci şans eğitim programlarına tekrar girme yolları sunulmalı ve eğitim tekrar adapte olmaları hususunda destek sağlanmalıdır (Kılıç, 2014: 132).

Pasif gençlerin neden pasif oldukları tespit edilmeli ve aktif hale getirilmelerine yönelik politikalar üretilmelidir. Örneğin, aile içi sorumluluklar (hasta/yaşlı/çocuk bakımı vb.) yüzünden çalışmak istemeyen gençlere bakıcı, bakımevi, gibi hizmetler yoluyla destek olunabilir. Yine iş aramaktan bıkmış ve sonunda vazgeçmiş olan gençlere kendi zevk ve tercihleri doğrultusunda istihdam alanları yaratılarak çalışmalarını teşvik edilebilir.

Gençleri çalışmaya yönlendirecek nitelikte bir ücret politikası belirlenmesi gerekirken işverenleri genç işçi çalıştırmaları konusunda teşvik edecek sübvansiyonlar sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

ÇELİK, K. (2016). Genel Ekonomi. Trabzon: Celepler Matbaacılık.

DAMA, N. (2017). Türkiye'nin Eğitim, Öğrenim Ve Çalışma Sürecinde Olmayan Gençleri, *Analiz Dergisi*, 5 (198), 7-27.

EUROFOUND (2012). *NEETs-Young People Not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, (Erişim tarihi: 10.04.2019) https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1254en.pdf

EUROPEAN COMMISSION (2012). Proposal for a Council Recommendation on Establishing a Youth Guarantee, Brussels, (Erişim tarihi: 13.05.2019) <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0729:FIN:EN:PDF>

EUROPEAN COUNCIL, (2013). Council Recommendation of 22 April 2013 on Establishing a Youth Guarantee, Official Journal of the European Union (26.04.2013), Brussels. (Erişim tarihi: 18.04.2019) <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:120:0001:0006:EN:PDF>

EUROPEAN TRAINING FOUNDATION, (2015). *Young People Not in Employment, Education or Training (NEET) An Overview in ETF Partner Countries*. (Erişim tarihi: 18.04.2019) <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/young-people-not-employment-education-or-training-neet>

KILIÇ, Y. (2014), Türkiye'de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede (NEİY) Yer Alan Gençler, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(175), 121-135.

TAŞ, H. Y., KÜÇÜKOĞLU, M. ve DEMIRDÖĞMEZ, M. (2018). Türkiye'de Genç İşsizliği Sorunu ve Alternatif Çözüm Önerileri. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7(18), 280-294.

- TAŞ, H. Y. ve BİLEN, M. (2014). Avrupa Birliği ve Türkiye’de Genç İşsizliği Sorunu ve Çözüm Önerileri. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(6), 55-56.
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, TÜİK: (Erişim tarihi: 22.04.2019) http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/Hia_2013/turkce/metaveri/tanim/index.html
- ULUSLARARSI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ, İLO (Erişim tarihi: 18.04.2019) https://www.ilo.org/ilostat/faces/ilostat-home/metadata?adf.ctrl-state=8k8iis1oo_4&_afLoop=1559491763190759#!
- ÜRÜT KELLEÇİ, S. ve TÜRK, Z. (2016). Genç İşsizliğin İncelenmesi: OECD Ülkeleri ve Türkiye Karşılaştırması, *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(13), 10-25.
- YILDIZ, E. (2016). *Eğitimde ve istihdamda Yer Almayan Gençler (NEET): Avrupa Birliği Gençlik Garanti Programı ve Türkiye İçin Öneriler*, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Uzmanlık Tezi, Ankara.